

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РІШЕНЬ У СУЧАСНОМУ РИНКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

ПЕТРЕНКО М. В.

УДК 658.15

Петренко М. В. Теоретичні аспекти формування фінансових рішень у сучасному ринковому середовищі

У статті розглянуто причини необхідності формування фінансових рішень суб'єктів господарювання при різних рівнях фінансового стану. Наведено характеристики рівнів фінансових станів, що дозволить виявити стратегічні цілі у фінансових станах та траєкторію спрямованості на збереження всього інтегрованого виробничого потенціалу. Обґрунтовано теоретичні аспекти формування фінансових рішень в системі управління, що буде підґрунтям для досягнення бажаних результатів при плануванні фінансово-господарської діяльності, виборі стратегічних альтернатив розвитку підприємства, забезпечення позитивних результатів.

Ключові слова: фінансове рішення, стратегія, фінансовий стан, ефективність, ризик.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Формул.:** 1. **Бібл.:** 9.

Петренко Марина Вікторівна – асистент, кафедра фінансів, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (вул. Фрунзе, 21, Харків, 61002, Україна)

E-mail: marinazp11@mail.ru

УДК 658.15

Петренко М. В. Теоретические аспекты формирования финансовых решений в современной рыночной среде

В статье рассмотрены причины необходимости формирования финансовых решений субъектов хозяйствования при разных уровнях финансового состояния. Приведена характеристика уровней финансовых состояний, которая позволяет определить стратегические цели в финансовых состояниях и траекторию направленности на сохранение всего интегрированного производственного потенциала. Обоснованы теоретические аспекты формирования финансовых решений в системе управления, которые будут основой для достижения желательных результатов при планировании финансово-хозяйственной деятельности, выборе стратегических альтернатив развития предприятия и обеспечения положительных результатов.

Ключевые слова: финансовое решение, стратегия, финансовое состояние, эффективность, риск.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Формул.:** 1. **Библ.:** 9.

Петренко Марина Викторовна – ассистент, кафедра финансов, Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт» (ул. Фрунзе, 21, Харьков, 61002, Украина)

E-mail: marinazp11@mail.ru

UDC 658.15

Petrenko M. V. Theoretical Aspects of the Formation of Financial Solutions in the Current Market Environment

In the article reasons of necessity of forming of financial decisions of management subjects at the different levels of the financial state are considered. Description of levels of the financial states, which will allow to define strategic aims in the financial states and trajectory of orientation on the maintenance of all of computer-integrated production potential is resulted. The theoretical aspects of forming of financial decisions in the system managements, which will be basis for achievement of desirable results at planning of financially-economic activity, choice of strategic alternatives of development of enterprise, providing of positive results are grounded.

Key words: financial decision, strategy, financial state, efficiency, risk.

Pic.: 1. **Tabl.:** 1. **Formulae:** 1. **Bibl.:** 9.

Petrenko Marina V. – Assistant, Department of Finance, National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute» (vul. Frunze, 21, Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: marinazp11@mail.ru

Фінансова сфера у сучасному ринковому середовищі є однією з пріоритетних в управлінській діяльності. Грамотні фінансові управлінські рішення допомагають описати й «програти» наслідки управлінських дій для різних аспектів фінансової діяльності організації, дозволяють заглянути в усі куточки фінансового господарства й вирішити, як краще розпорядитися наявними активами, вибрати найкращі механізми фінансування оборотного капіталу й інвестицій, визначитися з дивідендною політикою та ін. Тому важливо врахувати вплив на розробку та реалізацію фінансових управлінських рішень усіх взаємопов'язаних елементів, залежностей від усіх учасників цього процесу – розробників, керівників, виконавців.

Аналіз проблемного поля, потребує осмислення як у ракурсі кризових викликів існуванню суб'єктів реального сектора економіки, оскільки вони охоплюють галузі економіки, що виробляють матеріально-речовий продукт, нематеріальні форми багатства та послуги, так і з точки зору формування науково-теоретичних аспек-

тів формування фінансових рішень і шляхів досягнення сприятливого майбутнього. Таким чином, окреслена проблематика є вельми актуальною для сучасної фінансової науки. Зазначеній проблемі значну увагу в своїх працях приділили О. Васюренко, Н. Гнип [1], В. Гамалій, М. Загребя [2], І. Давидович [3], А. Степаненко [4], Т. Трунова, А. Смірнова [5] та багато інших науковців. Проте, посилення процесів економічної глобалізації та світової фінансової кризи спонукає до постійного перегляду окремих аспектів фінансового управління.

Метою статті є економічна постановка окремих теоретичних аспектів формування фінансових рішень суб'єктів господарювання як складної системи.

Фінансове становище суб'єкта господарювання слід розглядати у безпосередньому зв'язку з колом завдань, що поставлені перед фінансовим аналітиком. Ці кола розрізняються залежно від того, що цікавить замовника аналізу. Фінансовий стан можуть не однаково розуміти менеджери, кредитори, податківці, керівники, власники підприємства тощо.

Виходячи з того, що керівнику необхідно постійно приймати рішення, реалізація яких дозволить підтримувати підприємство в стані ділової активності, дослідження буде будуватися на тому факті, що здійснення фінансово-господарської діяльності супроводжується прийняттям рішень.

При цьому прийняття рішень – сполучний процес, необхідний для виконання будь-якої управлінської функції. Управлінське рішення – результат вибору суб'єктом управління способу дій, спрямованих на вирішення поставленого завдання в реальній чи спроектованій ситуації [6].

Управлінські рішення не можна розглядати як довільну дію. Передумовою підготовки та прийняття управлінського рішення завжди є наявність проблеми, тобто встановлення невідповідності між фактичним і бажаним станом діяльності виробничого, комерційного чи іншого об'єкта, невідповідності, яка перешкоджає ефективному функціонуванню, а також розвитку об'єкта.

Потреба в прийнятті рішення постає тоді, коли є кілька можливих варіантів, з яких треба вибрати найприйнятніший. Вибір відповідного варіанта рішення здійснюється з урахуванням системи критеріїв і з дотриманням заздалегідь встановленого порядку.

Розробка рішень, заходів поліпшення фінансово-господарської діяльності та визначення уніфікованих стратегій економічних перетворень для кожного суб'єкта господарювання буде залежати від фінансового стану, в якому він знаходиться. Проведене дослідження [7] дало змогу більш детально розглянути характерні ознаки отриманих фінансових станів на прикладі підприємств машинобудування (рис. 1).

Зважаючи на специфіку машинобудівних підприємств, склад і кількість їх структурних підрозділів, різноманітність видів діяльності і товарних напрямків, а також різний рівень відокремлення та економічної незалежності й автономності функціональних підрозділів, дослідження показали, що стратегічні цілі підприємств у фінансових станах спільні і повинні мати єдину траєкторію спрямованості на збереження всього інтегрованого виробничого потенціалу в розрізі удосконаленого методичного інструментарію.

Для відображення результатів фінансового стану побудуємо матрицю перспективних фінансових управлінських рішень для кожного фінансового стану, яка має такі складові (табл. 1):

- ✦ фінансовий стан підприємства (ФСП);
- ✦ об'єкт управління фінансовим станом;

Рис. 1. Характерні ознаки фінансових станів підприємств машинобудування, виділених за показниками фінансово-господарської діяльності

Матриця перспективних фінансових управлінських рішень для фінансових станів підприємств (ФСП) машинобудування

ФСП	Об'єкт управління	Суб'єкт управління	Стратегії управління	Спрямованість фінансових управлінських рішень	Результат
Песимістичний стан	<ul style="list-style-type: none"> фінансові відносини у сфері грошового обігу 	<ul style="list-style-type: none"> антикризова стратегія стратегія досягнення фінансової безпеки стратегія формування фінансових ресурсів зміна управлінського персоналу 	<ul style="list-style-type: none"> консервація капіталомістких проєктів; економія поточних витрат, пов'язаних з господарською діяльністю; переуступка дебіторської заборгованості банку (факторинговій фірмі); ліквідація портфеля короткострокових фінансових вкладень; скорочення фінансових операцій за найбільш ризикованими напрямками діяльності; пролонгація кредитів; реалізація зайвих або неживаних активів; підтримка мінімальних залишків готової продукції на складі; упровадження антикризової санації та реструктуризації підприємства 	Досягнення фінансової безпеки	
Задовільний стан	<ul style="list-style-type: none"> фонди фінансових ресурсів діяльність галузі 	<ul style="list-style-type: none"> стратегія фінансового забезпечення стійкого зростання; стратегія досягнення фінансової безпеки; стратегія модернізації виробництва 	<ul style="list-style-type: none"> збалансування способів залучення фінансових ресурсів; врівноваження обсягів дебіторської та кредиторської заборгованості; – підвищення результативності поточної виробничої діяльності; збільшення частки власного капіталу в оборотних коштах; оптимізація витрат на виробництво; перегляд системи фінансового управління; наращення власних засобів шляхом випуску акцій чи залучення інвестицій; прискорене погашення дебіторської заборгованості; диверсифікація постачальників; оптимізація цінової політики 	 Забезпечення стійкого зростання	
Оптимістичний стан	<ul style="list-style-type: none"> діяльність підприємства діяльність центру відповідальності 	<ul style="list-style-type: none"> стратегія фінансової підтримки прискореного зростання; стратегія залучення довгострокових фінансових ресурсів; стратегія обґрунтування нових підходів до можливості позитивного управлінського впливу на динаміку розвитку підприємств 	<ul style="list-style-type: none"> обґрунтування здійснення інвестиційних проєктів; наращення фінансового потенціалу; фінансування необхідного приросту оборотних і необоротних активів для забезпечення високих темпів зростання обсягів виробництва; оптимізація витрат на виробництво; оптимізація організаційної структури підприємства (створення відділу контролю); формування резервних фондів накопичення; зацікавлення акціонерів очікуваними дивідендами; проведення глибинного дослідження собівартості витрат; формування дилерської мережі реалізації продукції; застосування гнучкої системи знижок; підвищення кваліфікації працівників (відвідання тренінгів, семінарів) 	 Прискорення зростання	

Авторська розробка.

ЕКОНОМІКА ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ І КРЕДИТ

- ✦ суб'єкт управління фінансовим станом;
- ✦ стратегії управління фінансовим станом;
- ✦ спрямованість фінансових управлінських рішень;
- ✦ результат управління фінансовим станом.

Під матричними моделями розуміють моделі, подані у вигляді таблиць, матриць, матричних таблиць [8, с. 354]. У найпростішій формі економічна матриця містить списки двох параметрів: один із них є сукупністю незалежних і визначальних змінних, а інший відповідно залежних змінних. Хоча на практиці використовуються не лише двовимірні, а й багатовимірні матриці. Зазвичай економічні матриці є необхідною передумовою та базою для здійснення подальших аналітичних і діагностичних процедур, розрахунків, побудови економіко-математичних моделей тощо. Матричні моделі формують основу для інтегрованої системи оброблення інформаційних масивів, що застосовується для діагностики ретроспективного, реального або перспективного стану будь-якого економічного об'єкта (підрозділу, підприємства, регіону, держави тощо) [9, с. 277 – 278].

Основне призначення матриці – показати можливий вектор фінансового управління для досягнення результату, визначеного для кожного фінансового стану. Такий результат може бути досягнутий за допомогою певних методів, які забезпечують реалізацію заходів фінансової політики підприємства: прогнозування, планування, регулювання, контроль.

Фінансове рішення є творчим процесом, в якому поєднуються професійні знання, функціональні обов'язки керівника чи менеджера, математичний підхід, фінансові розрахунки, логіка, психологія, воля, мотивація, інтереси, емоції. Теорії прийняття рішень описують закономірності процесу рішень, технології та методи прийняття рішень [4].

Лише теоретичне дослідження фінансових рішень не може репрезентувати їх об'єктивність та можливість використання менеджментом підприємства. Тому врахування економічної ефективності потребує комплексних досліджень, на основі яких можуть бути розроблені науково обгрунтовані рекомендації для використання результатів цих досліджень на практиці.

Ефективність фінансового управлінського рішення підкреслює обов'язковість співвідношення очікуваного і досягнутого економічного ефекту з витратами на його розробку і реалізацію. Дотримання даної вимоги є основною передумовою виживання і процвітання підприємства в умовах ринкової економіки.

Так, Давидович І. [3] розглядає управлінську працю як суму вирішених управлінських ситуацій, а якість рішень як визначальний критерій ефективності цієї праці, що може виступати критерієм якості рішень. У зв'язку з цим для вимірювання економічної ефективності фінансових управлінських рішень використовуємо показник, який отримав назву коефіцієнта якості фінансового управлінського рішення ($K_{\text{я}}$):

$$K_{\text{я}} = \frac{P_{\text{в}} - P_{\text{н}}}{P_{\text{н}}} \times 100\%, \quad (1)$$

де $K_{\text{я}}$ – коефіцієнт якості фінансових управлінських рішень;

$P_{\text{н}}$ – кількість прийнятих фінансових управлінських рішень;

$P_{\text{в}}$ – кількість виконаних фінансових управлінських рішень;

$P_{\text{н}}$ – кількість виконаних неякісно фінансових управлінських рішень.

Виражений у відсотках даний показник характеризує, по суті, якість фінансового управління. Якщо цей показник є більшим ніж 70%, то робота менеджменту вважається задовільною. Під якістю фінансових управлінських рішень розуміють сукупність властивостей, що забезпечують успішне їх виконання і отримання певного ефекту. У складі властивостей фінансових управлінських рішень виділяються обгрунтованість, своєчасність, ефективність, несуперечність, конкретність, простота, повноважність і ін.

Отже, від якості фінансових управлінських рішень залежить результативність роботи підприємства. Вони повинні відповідати певним вимогам, виходити зі сформованих економічних умов, прийматися з дотриманням організаційних та психологічних передумов.

Таким чином, наведені та обгрунтовані теоретичні аспекти формування фінансових рішень у системі управління служитимуть підґрунтям для досягнення бажаних результатів при плануванні фінансово-господарської діяльності, виборі стратегічних альтернатив розвитку підприємства, забезпечення позитивних результатів, тощо. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Васюренко О. В. Планування фінансового потенціалу підприємства в посткризових умовах / О. В. Васюренко, Н. О. Гнип // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики : збірник наукових праць. – Випуск 2 (11). – 2011. – С. 112 – 120.
2. Гамалій В. Ф. Методика оцінки та аналізу динаміки фінансового стану підприємств / В. Ф. Гамалій, М. М. Загреба // Бізнес Інформ. – 2012. – № 4. – С. 164 – 167.
3. Давидович І. Є. Контролінг : навч. посіб. / І. Є. Давидович. – К. : Центр навч. літ., 2008. – 552 с.
4. Степаненко А. В. Теоретические аспекты разработки финансовой стратегии предприятия / А. В. Степаненко // Успехи современного естествознания. – 2010. – № 4 – С. 95 – 97.
5. Трунова Т. Н. Модель выбора типа финансовой стратегии / Т. Н. Трунова, А. Ю. Смирнова // Бизнес Информ. – 2011. – № 5(2). – С. 28 – 33.
6. Економічна енциклопедія: у 3 т. Т. 2. / Редкол. : С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Видавничий центр «Академія», 2001. – С. 750 – 751.
7. Петренко М. В. Методика експертного оцінювання фінансового стану підприємства як інструмент стратегічного управління в умовах невизначеності / М. В. Петренко // Бізнес Інформ. – 2011. – № 9. – С. 116 – 118.
8. Енциклопедія бізнесмена, економіста, менеджера / [за ред. Р. Дяківа]. – К. : Міжнародна економічна фундація, 2000. – 704 с.
9. Економічна енциклопедія: У 3-х т. Т. 2. / [редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін.]. – К. : Видавничий центр «Академія», 2001. – 848 с.

REFERENCES

Davydovych, I. Ye. *Kontrolinh* [Controlling]. Kyiv: Tsentr navch. lit., 2008.

Ekonomichna entsyklopediia [Economic Encyclopedia]. Kyiv: Vydavnychiy tsentr «Akademiia», 2001.

Entsyklopediia biznesmena, ekonomista, menedzhera [Encyclopedia businessman, economist, manager]. Kyiv: Mizhnarodna ekonomichna fundatsiia, 2000.

Hamalii, V. F., and Zahreba, M. M. "Metodyka otsinky ta analizu dynamiky finansovoho stanu pidpriemstv [Methods of assessing and analyzing the dynamics of the financial situation of enterprises]". *Biznes inform*, no. 4 (2012): 164-167.

Petrenko, M. V. "Metodyka ekspertnoho otsiniuvannya finansovoho stanu pidpriemstva iak instrument stratehichnoho upravlinnia v umovakh nevyznachenosti [Methods of expert

assessment of the financial condition of the enterprise as a tool for strategic management under uncertainty]". *Biznes Inform*, no. 9 (2011): 116-118.

Stepanenko, A. V. "Teoreticheskie aspekty razrabotki finansovoy strategii predpriatiia [Theoretical aspects of the development of the financial strategy of the company]". *Uspekhi sovremennogo estestvoznaniia*, no. 4 (2010): 95-97.

Trunova, T. N., and Smirnova, A. Yu. "Model vybora tipa finansovoy strategii [Model of selecting the type of financial strategy]". *Biznes Inform*, vol. 2, no. 5 (2011): 28-33.

Vasiurenko, O. V., and Gnyp, N. O. "Planuvannya finansovoho potentsialu pidpriemstva v postkryzovykh umovakh [Planning a financial potential of the company in the post-crisis environment]". *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky*, no. 2 (2011): 112-120.

УДК 351.087.431.3:336.233.2(477)

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ЧИННИКІВ ВПЛИВУ НА СКЛАДОВІ ДОХОДНОЇ ЧАСТИНИ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

ТКАЧЕНКО І. В.

УДК 351.087.431.3:336.233.2(477)

Ткаченко І. В. Систематизація чинників впливу на складові доходної частини Пенсійного фонду України

У статті розглянуто основні складові доходної частини Пенсійного фонду та виявлено, що в умовах існуючої системи персоналізованого обліку вагомим джерелом надходжень є єдиний соціальний внесок. Визначено ряд чинників, що впливають на процес формування доходної частини Пенсійного фонду за рахунок єдиного внеску. Також побудовано структурно-логічну факторну модель залежності величини обов'язкових платежів від різних чинників і здійснено їх підпорядкованість за рівнями впливу на доходну частину бюджету Пенсійного фонду.

Ключові слова: страхові платежі, фонд оплати праці, ставка внеску, працездатне населення, рівень життя населення.

Рис.: 1. **Бібл.:** 9.

Ткаченко Ірина Віталіївна – старший викладач, кафедра обліку, аналізу і аудиту, Кременчуцький національний університет ім. М. Остроградського (вул. Першотравнева, 20, Кременчук, 39600, Україна)

УДК 351.087.431.3:336.233.2(477)

Ткаченко И. В. Систематизация факторов влияния на составляющие доходной части Пенсионного фонда Украины

В статье рассмотрены основные составляющие доходной части Пенсионного фонда и выявлено, что в условиях существующей системы персонализированного учета весомым источником поступлений является единый социальный взнос. Определен ряд факторов, влияющих на процесс формирования доходной части Пенсионного фонда за счет единого взноса. Также построена структурно-логическая факторная модель зависимости величины обязательных платежей от различных факторов и осуществлена их подчиненность по уровням влияния на доходную часть бюджета Пенсионного фонда.

Ключевые слова: страховые платежи, фонд оплаты труда, ставка взноса, трудоспособное население, уровень жизни населения.

Рис.: 1. **Библ.:** 9.

Ткаченко Ирина Виталиевна – старший преподаватель, кафедра учета, анализа и аудита, Кременчугский национальный университет им. М. Остроградского (ул. Первомайская, 20, Кременчуг, 39600, Украина)

UDC 351.087.431.3:336.233.2(477)

Tkachenko I. V. Systematisation of Factors of Influence on Components of the Revenue Side of the Pension Fund of Ukraine

The article considers main components of the revenue side of the Pension Fund and reveals that, under conditions of the existing system of personified accountability, a single social contribution is an important source of revenues. It identifies a number of factors that influence the process of formation of the revenue side of the Pension Fund by means of a single contribution. It also builds a structural and logical model of dependence of the volume of mandatory payments on various factors and performs their subordination by levels of influence on the revenue side of the Pension Fund budget.

Key words: insurance payments, labour compensation fund, contribution rate, labour force, social standard of living.

Рис.: 1. **Bibl.:** 9.

Tkachenko Irina V. – Senior Lecturer, Department of Accounting, Analysis and Audit, Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University (vul. Pershotravneva, 20, Kremenchuk, 39600, Ukraine)

Існуюча система пенсійного забезпечення не повною мірою вирішує поставлені перед нею завдання, пріоритетною з яких є державна підтримка осіб пенсійного віку. У даний час демографічний стан характеризується від'ємним природним рухом і значною еміграцією найбільш продуктивної частки українського суспільства до розвинених країн світу. Також на фоні зменшення загальної чисельності населення спостерігається збіль-

шення частки осіб старших вікових груп, що призводить до збільшення витрачання коштів на пенсійне забезпечення цієї категорії громадян. Результат спричиняє зростання навантаження на осіб працездатного віку, на пенсійну систему в цілому та неефективний процес формування і витрачання доходів Пенсійного фонду, які є основним матеріальним підґрунтям всієї системи пенсійного забезпечення. Уникнути таких негативних